

Työ- ja elinkeinoministeriö

kirjaamo.tem@gov.fi

VN/12316/2019 Luonnos hallituksen esitykseksi kaivoslain muuttamisesta

Työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt lausuntoja kaivoslakiin ehdotetuista muutoksista. Kaivosteollisuus Ry antaa toimialan edustajana asiassa yksityiskohtaisemman lausunnon, jonka valmisteluun Suomen Malmijalostus Oy on osallistunut. Tämän lisäksi Suomen Malmijalostus tuo esille valmisteilla olevaan lainsäädäntöön ja sen merkitykseen liittyviä yleisempiä näkökohtia ja lausuu asiassa seuraavaa.

Suomen Malmijalostus Oy on valtion erityistehtäväyhtiö, jonka perustehtävänä on maksimoida suomalaisten mineraalien arvo vastuullisesti. Huolehdimme valtion kaivosomistuksista ja tähtäämme kotimaisen litiumioniakkujen arvoketjun kehittämiseen. Tämän ohella teemme kaivos- ja akkualaan liittyvää pitkän tähtäimen teknologiakehitystyötä. Työmme kautta olemme osaltamme viemässä Eurooppaa kohti sähköistä liikkumista ja kestävämpää tulevaisuutta.

Kaivosteollisuuden erityispiirteitä

Kaivostoimintaan teollisuudenalana liittyy tiettyjä olennaisia erityispiirteitä, jotka vaikuttavat kaivostoimintaa ohjaavien lainsäädännöllisten ratkaisujen arviointiin, ja jotka tulee ottaa huomioon sääntelyä kehitettäessä.

Ensinnäkään kaivoksen sijaintipaikkaa ei voi valita. Kaivoshanke on siellä missä mineralisaatio sijaitsee. Kaivoshankkeet ovat erittäin pitkäjänteisiä projekteja. Lupaavan esiintymän löytämisestä kaivostoiminnan aloittamiseen kuluu aikaa helposti parikymmentä vuotta. Kaivosten elinaika riippuu käytettävissä olevista malmivaroista, mutta usein kyse on kymmenien vuosien toiminnasta. Aikahorisontti korostaa tarvetta pitkäjänteiselle ja ennakoitavissa olevalle lainsäädännölliselle ja poliittiselle ohjaukselle.

Kaivostoimintaan liittyy myös voimakas maailmanmarkkinahintojen vaihtelusta seuraava syklisyys. Kaivostoiminnan taloudellinen kannattavuus on olennaisesti riippuvainen vallitsevasta hintatasosta ja toisaalta tuotantokustannuksista, joihin osaltaan myös sääntely voi vaikuttaa. Tämä ilmenee jopa niin konkreettisesti, että sovellettava markkinahinta ja tuotannon kustannukset lopulta ratkaisevat, luokitellaanko louhittava kiviaines taloudellisesti hyödynnettäväksi malmiksi vai sivukiveksi. Syklisyydestä seuraa, että kaivostoiminnan ja kaivosten omistajien on kestävä myös huonot ajat.

Kaivostoimintaan liittyy korkea pääomaintensiivisyys, mikä tarkoittaa, että kaivoksen perustaminen vaatii erittäin suuria taloudellisia investointeja ja resursseja. Tämä johtuu sekä teollisen infrastruktuurin rakentamisen vaatimuksista, tuotantotoiminnan ylösajoon sitoutuvasta pääomasta, että edellä kuvatusti pitkästä hankeaikataulusta ja syklistä.

Kaivostoiminta on erittäin tarkasti säänneltyä ja valvottua ja alan yhtiöiden on toimittava kaikissa tilanteissa vastuullisesti. Kaivoksen avaaminen edellyttää kymmeniä lupia eri viranomaisilta. Ympäristövaikutusten kannalta keskeisin lupa on ympäristö- ja vesitalouslupa, joka ei kuulu käsillä olevan lainsäädäntöhankeen piiriin.

On myös tunnistettava, että kaivosteollisuuden sekä siihen liittyvän metallinjalostuksen ja kemianteollisuuden rooli ja merkitys on käytännössä korvaamaton nykypäivän yhteiskunnassa ja kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa. Nostamme tältä osin seuraavassa esille erityisesti kaksi näkökulmaa.

Ilmastonmuutoksen hillintä

Vihreä siirtymä on yksi keskeisimmistä kaivostoimintaan liittyvistä megatrendeistä. Ilmastonmuutoksen hillintä edellyttää tiettyjen raaka-aineiden tuotannon merkittävää ja nopeaa kasvattamista. Nämä raaka-aineet liittyvät esimerkiksi uusiutuvan energian tuotannon edellyttämiin investointeihin ja liikenteen sähköistämiseen. Keskeisiä raaka-aineita ovat esimerkiksi nikkeli, koboltti, mangaani, litium, kupari, grafiitti, fosfori ja harvinaiset maametallit.

Ilman tärkeiden raaka-aineiden tarjonnan nopeaa kasvua ei ole mahdollista toteuttaa politiikkaa, joka mahdollistaa hiilineutraaliuden saavuttamisen asetettujen eurooppalaisten ja globaalien tavoitteiden mukaisesti. Suomi on merkittävä kaivosmaa eurooppalaisittain tarkasteltuna ja on varmistettava, että Suomi voi osaltaan tarjota jatkossakin raaka-aineita ilmastonmuutoksen ehkäisemiseen. Lainsäädännön on oltava selkeää ja ennakoitavaa sekä lupaprosessien riittävän nopeita, jotta ilmastonmuutoksen hillintään välttämättä tarvittavien raaka-aineiden tuotantoa voidaan ripeästi kasvattaa.

Teollinen autonomia

Euroopan raaka-ainehuolto on lähes täysin tuonnin varassa. Jo ennen Venäjän hyökkäystä Ukraina Euroopan Unioni oli tunnistanut teollisen autonomian merkityksen ja käynnissä oleva sota on entisestään korostanut arvoketjujen ja raaka-aineiden hallinnan merkitystä. Tältä osin tilanne on muuttunut olennaisesti kaivoslain uudistamista koskevan valmistelun käynnistämisen jälkeen. Euroopan riippuvuutta kolmansista maista raaka-aineiden tuotannossa on vähennettävä. Suomi ja Eurooppa eivät voi ulkoistaa raaka-aineiden tuotantoa. Tämä näkökohta on otettava huomioon lainsäädäntövalmistelussa.

Lopuksi

Kaivostoimintaan liittyvästä lainsäädännöstä ja ohjauksesta on käyty Suomessa pitkään aktiivista keskustelua. Keskustelu on osin keskittynyt mahdollisten säädösmuutosten yksityiskohtiin ja kysymyksiin, joita ei säännellä kaivoslaissa. Kaivostoimintaan vaikuttavia säädösmuutoksia on vireillä myös muualla lainsäädännössä.

Lainsäädännön uudistamisen osalta olennaista on huolehtia, että niin kaivoslaki kuin kaivostoimintaa laajemmin sääntelevä lainsäädäntökin mahdollistavat vastuullisen kaivostoiminnan Suomessa myös tulevaisuudessa. Vain näin voidaan varmistaa, että Suomi on vahvana kaivosmaana osaltaan jatkossakin mahdollistamassa ilmastonmuutoksen pysäyttämistä ja vahvistamassa eurooppalaisen teollisuuden autonomiaa, ja että suomalaisten mineraalien arvo voidaan vastuullisesti maksimoida.

SUOMEN MALMIJALOSTUS OY

Matti Hjetanen
Toimitusjohtaja